

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל
חזון המנורה של זכריה
לפרשת בהעלותך (על פי שיעורים של הרב משה ליכטנשטיין ופרופ' ישראל תא-שמע)

ראיתי והנה מנורת זהב פלה וגלה על-ראשה ושבעה נרתיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר על-ראשה ג. ושנים זיתים עליה אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה. ד. ואען ואמר אל-המלאך הדבר בי לאמר מה-אלה אדני. ה. ויען המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלווא ידעת מה-המה אלה ואמר לא אדני. ו. ויען ויאמר אלי לאמר זה דבר-ה' אל-זרבלל לאמר לא בחיל ולא בכח פי אם-ברוחי אמר ה' צבאות. ז. מי-אתה הר-הגדול לפני זרבלל למישר והוציא את-האבן הראשה תשאות חן חן לה.

לכאורה, הקשר שבין ההפטרה לפרשה הוא המנורה המופיעה בה בהבלטה, וזאת בזיקה להעלאת הנרות שבראש הפרשה. ראוי לציין שאין זו בחירה כה פשוטה שהרי המנורה המוזכרת בתחילת הפרשה הינה אחת מני נושאים רבים ומגוונים הנדונים בה, שכל אחד מהם חשוב ומשמעותי. אמנם, פרשת המנורה פותחת את הפרשה, ועדיין איננה מוקד הפרשה, וחז"ל אף ראו אותה כקשורה במידה רבה לסוף הפרשה הקודמת. יתר על כן, הבנה זאת של טעם בחירת ההפטרה, משמעותה שרק חלק זעיר מן הפרשה – זוכה להתייחסות בהפטרה.

לאור זאת, מציע הרב ליכטנשטיין, קשר מערכתני יותר שבין פרשת בהעלותך לנבואת זכריה; קשר זה לוקח בחשבון את המנורות, כמובן, אך אף את המכלול שבו הן משובצות.

לפני שנדון בהפטרה. נקדים מספר מילים על הנביא זכריה (שגם הוא מנביאי תרי עשר), המנבא בתקופת שיבת ציון

2. זכריה א' א':

א בחדש השמיני בשנת שתים לדרוש היה דבר-יהוה אל-זכריה בן-ברכיה בן-עדו הנביא לאמר.

הפטרת בהעלותך (זכריה ב, יד - ד, ז) היא אחת משתי ההפטרות החוזרות על עצמן פעמיים במחזור ההפטרות השנתי, וכבר נפגשנו בה במהלך השנה כהפטרת שבת חנוכה. לכן, שיעור זה יהיה מבוסס על השיעור לפרשת מקץ.

1. זכריה ב', יד - ד', ז':

יד רני ושמחי בת-ציון כי הנני-בא ושכנתי בתוכך נאם-ה' טו ונלוו גוים רבים אל-ה' ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוכך וידעת כי-ה' צבאות שלחני אליך. טז ונחל ה' את-יהודה חלקו על אדמת הקדש ובחר עוד בירושלם. יז הס כל-בשר מפני ה' כי נעור ממעון קדשו. א ויראני את-יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך ה' והשטן עמד על-ימינו לשטנו. ב ויאמר ה' אל-השטן יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבחר בירושלם הלווא זה אוד מצל מאש. ג. והושע היה לבש בגדים צואים ועמד לפני המלאך. ד. ויען ויאמר אל-העמדים לפניו לאמר הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עונך והלבש אתך מחלצות. ה. ואמר ישימו צניף טהור על-ראשו וישימו הצניף הטהור על-ראשו וילבשהו בגדים ומלאך ה' עמד. ו. ויעד מלאך ה' ביהושע לאמר. ז. כה-אמר ה' צבאות אם-בדרך תלך ואם את-משמרת תשמור וגם-אתה תדין את-ביתי וגם תשמור את-חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה. ח. שמע-נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיך הישבים לפניך כי-אנשי מופת המה כי-הנני מביא את-עבדי צמח. ט. כי הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על-אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם ה' צבאות ומשתי את-עון הארץ-ההיא ביום אחד. י. ביום ההוא נאם ה' צבאות תקראו איש לרעהו אל-תחת גפן ואל-תחת תאנה.

א וישב המלאך הדבר בי ויעירני פאיש אשר-יעור משנתו. ב. ויאמר אלי מה אתה ראה ויאמר (ואמר)

**"רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ד'".
ונלוו גויים רבים אל ד' ביום ההוא והיו לי לעם ושכנתי
בתוכך וידעת כי ד' צב-אות שלחני אליך. ונחל ד' את
יהודה חלקו על אדמת הקדש ובחר עוד בירושלם. הס
כל בשר מפני ד' כי נעור ממעון קדשו".**

עיקר העניין הוא בחזרתו של הקב"ה לשכון בתוך ישראל, וזאת לא כהישג רוחני בפני עצמו אלא מפאת משמעותו כלפי הרוחות המתהלכות בתוך ישראל ובין האומות בדבר משמעות החורבן. לכן מודגש לא רק עצם עניין "ושכנתי בתוכך" המוכר לנו מן המשכן שבמדבר וממצות בניין בית המקדש הנסמך על הציווי של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", אלא המשמעות הנגזרת מכך למצבם, דהיינו המסקנה של "וידעת כי ד' צב-אות שלחני אליך". לא רק "נחלה באדמת הקדש" מביטח הנביא, אלא בחירה מחודשת ומתמדת בירושלים.

הרב משה ליכטנשטיין מעיר הערה מעניינת על הפסוקים הללו והיא שהרושם העולה מהפסוקים הוא שהחזרה לציון תעשה על הגויים אשר יעברו מהפך פנימי ויצטרפו על עובדי ד' ויהיו אף הם לעמו. הביטוי "ונלוו גויים רבים אל ד'" מזכיר מאד את נבואתו של ישעיהו, המפרט את העניין בצורה נרחבת יותר.

4. ישעיהו ס"ה:

**"ובני הנכר הנלווים על ד' לשרתו ולאבה את שם ד'
להיות לו לעבדים כל שמר שבת מחללו ומחזיקים
בברית".**

אבל, עיקר ענינה של ההפטרה איננו הגויים אלא ישראל וגאולתם מפאת זיקתם של ישראל לקודשא בריך הוא והמהלכים האמורים להביא לידי כך. לנקודה זו נדרשת ההפטרה בשלב הבא, לאחר גמר הנבואה על התגלותו של הקב"ה לעיני העמים. כפי שניתן לראות בקלות, המשך נבואת זכריה מתחלקת לשני חלקים ולשני אישים:

א. הנבואה ליהושע הכהן הגדול

ב. דבר ד' לזרובבל.

לסיכום, ההפטרה מחולקת לשלשה חלקים, כשבין כל אחת מהם מפרידה הפסק פרשה סתומה.

הנבואה ליהושע באה להתמודד עם הבעיה העיקרית של התקופה; מחד, גאולה היא כורח השעה, על מנת שישראל לא יתייאשו ויראו עצמן כנדחים ע"י הקב"ה בעקבות גלותם ושפלותם. מאידך,

"אין ישראל נגאלין אלא בתשובה"

זכריה עצמו הדגיש עקרון זה בתחילת הספר.

5. זכריה א' ג:

**"שובו אלי נאם ד' צב-אות ואשוב אליכם אמר ד' צב-
אות"**

כנביא בתקופת זו של שיבת ציון (יחד עם חגי ומלאכי) על הנביא להתמודד עם אתגרי התקופה. ומסביר הרב ליכטנשטיין, שהחורבן והגלות, מלבד אבדן המקדש והמחיר האנושי הטרגי בשעתו, העמידו את העם בפני אתגר קשה. החורבן והגלות יצרו מציאות חדשה במישור הרוחני והלאומי שהיתה שונה, בלתי מוכרת ומאיימת יותר מכל מה שהיה עד כה. שתי סכנות רובצות לפתחו של העם בשעה זו בתגובותיו למצב החדש.

- הראשונה היא התחושה שהם נזופים בעקבות החורבן והגלות, ושמידת הדין מתוחה כנגדם בצורה שלא יוכלו לרצותה

- השניה היא ההנחה שחטאייהם גרמו לקב"ה למאוס בם ולדחותם מעל פניו. חז"ל השתמשו במטאפורה של עבד שמכרו רבו לאחר¹ לבטא תפיסה זו של ניתוק מערכת היחסים בינם לבין קונם בעת החורבן.

המשותף לשתי האמירות הללו הוא העדר התקווה לתקון המצב והשיתוק בעשייה הרוחנית והלאומית שתחושות כאלו מולידות. זוהי המציאות עמה מתמודד זכריה מתחילת הספר והיא מתוארת מיד בפתיחה כשהמצב מוגדר בפשטות

"קצף ד' על אבותיכם קצף"

ומשימתו היא לעודד את רוחם לשוב בתשובה ולהתקרב חזרה לקב"ה ולא ליפול למעמקי היאוש.

לכך מתלווה בעיה נוספת והיא עמדתם של הגויים המתגרים בישראל ובקב"ה בעקבות החורבן והפער הבלתי נסבל שבין שלוותם של הללו לבין מצוקתם של ישראל.

הנושאים הללו נדונים בשני הפרקים הראשונים בספר, הבאים קודם ההפטרה. הפסוקים הבולטים ביותר בהקשר זה, הם

3. זכריה א, יא-יב וזכריה ב, יב-יג:

**"ויאמרו התהלכנו בארץ והנה כל הארץ ישבת ושקטת.
ויען מלאך ד' ויאמר ד' צב-אות עד מתי אתה לא תרחם
את ירושלם ואת ערי יהודה אשר זעמתה זה שבעים
שנה"**

**"כי כה אמר ד' צב-אות אחר כבוד שלחני אל הגויים
השללים אתכם כי הנגע בכם נגע בבבת עינו. כי הנני
מניף את ידי עליהם והיו שלל לעבדיהם וידעתם כי ד'
צב-אות שלחני"**

בנקודה זו נבואה אנו מגיעים להפטרנו והיא פותחת בדברי ניחומים. תחילתה מכוונת כלפי הגויים ומהווה המשך לנאמר קודם על תחושת העמים שהקב"ה עזב את ישראל וזנחם (זכריה ב' יד-טז):

¹ "...כעניין שאמרו ישראל ליחזקאל שנאמר יצאו אלי אנשים מזקני ישראל וישבו לפני (יחזקאל כ א) אמרו לו יחזקאל עבד שמכרו רבו לא יצא מרשותו אמר להם הן אמרו לו הואיל ומכרנו המקום לאומות העולם יצאנו מרשותו אמר להם הרי עבד שמכרו רבו על מנת לחזור שמה יצא חוץ לרשותו?" (ספרי במדבר ט"ו:מ"א)

המדינית תסתכם בשקט מגויי הסביבה והצלת האודים המוצלים מאש, או שמא תהיה גאולה שלמה שתגשים את נבואתו של חגי הנביא על כך ש"גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון" ושתיכון מלכות ישראל לבטח במלוא הדרה. עד כמה תהיה זו גאולה מצומצמת ומינימליסטית או עד כמה מפוארת ושלמה - תלוי במעשיהם של ישראל. הפוטנציאל לגאולה השלמה קיים אך המפתח בידי ישראל. וזהו תמצית מאמרו של המלאך אל יהושע, דהיינו אין די בכך שנגאלים כאודים מוצלים כי אם כך יהיה זה מהלך מצומצם המספק את צרכיהם כניצולים ולא מעבר לכך. הפוטנציאל להימנות בין אנשי המופת ולהביא לידי ביאת מלך המשיח - "עבדי צמח" - קיים אך הוא תלוי במידת הצדק החברתי והעוצמה הדתית שאנשי הדור יוכלו להגיע אליו.

ההנחה שבעת שיבת ציון עמדו בפני ישראל כמה אפשרויות של מהלכי גאולה ושהתסריט לטיב הגאולה של בית שני תלוי במעשיהם של ישראל מופיעה בגמרא ידועה במסכת יומא.

7. מסכת יומא ט ע"ב:

"אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז - אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו".

ומסביר הרב ליכטנשטיין, שזהו משמעותה המטאפורית של האבן המוזכרת בנבואה: "כי הנה האבן אשר נתתי לפני יהושע על אבן אחת שבעה עינים הנני מפתח פתחה נאם ד' צב-אות". האבן מסמלת את פוטנציאל הבניין; האבן קשורה בבניין המקדש כבית הבנוי מאבנים, אך ברמה הסמלית יותר היא מציינת את הבניין הרוחני. הנאמר ליהושע היא שיש לאבן הבניין פוטנציאל להוציא ממנה עיטורים שונים ולבטא באמצעותה רעיונות שונים, כשכל עין מייצגת כיוון אחר ופוטנציאל נוסף, כך שניתן להשתית עליה שבעה עקרונות ומהלכים שונים. אם יפתחו אותה כהוגן וכדבעי, יצמחו ממנה שבעה עיניים ואילו אם יפתחוה חלקית יהיו עליה שתיים או שלשה עיניים. אבל אם כלל לא ינצלו את הפוטנציאל, ח"ו, אזי אפילו עין אחת לא תצמח מן האבן. היא תתן מחסה מעצם החומר שבה לאודים המוצלים, אך העקרונות הערכיים האמורים לבוא לידי ביטוי דרך פיתוחה האמנותי כבעלת עיניים לא יגיעו כלל לעולם.

הכהונה והמלכות

בנקודה זו, עוברת ההפטרה לדון בזרובבל. הזיקה שבין יהושע לזרובבל ידועה וברורה והיא מפורשת בספר חגי (ב, ב). יהושע הוא הכהן הגדול ואילו זרובבל הוא

אבל אין ישראל שבדור ראויים לכך. זוהי תמצית טענתו של השטן המתנגד לגאולת ישראל:

"ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך ד' והשטן עמד על ימינו לשטנו".

המלאך הוא הסגור המגן על ישראל (עיין א' י"ב-ט"ו), עמידתו של יהושע לפניו היא למטרת הגשמת הנחמות המובטחות ואילו השטן מקטרג שלא ניתן לגאול ללא תשובה.

והנה, הקב"ה נדרש, כביכול, להכריע בין השטן לבין המלאך והוא מקבל את הטענה שיהושע, והעם שהוא מייצג, אינם ראויים לגאולה. הפסוק עצמו מתאר את יהושע כ"לבוש בגדים צואים" שהיא מטאפורה ברורה לחטאים (כפי שנאמר מפורש בהמשך שהפשטת הבגדים הצואים=העברת העוונות) ולחוסר יכולתו להתייצב בפני המלך כעבד ראוי. חז"ל במדרש אף קובעים שהבגדים הצואים הם משל לילדיו של יהושע שנשאו נשים נכריות (עיין סנהדרין צג ע"א וברד"ק על פסוקנו).

עם זאת, הקב"ה מסכים לגואל את עם ישראל על אף מצבו הרוחני הירוד מפאת היותו "אוד מוצל מאש". עקרון זה שיש וישראל נגאלים מפאת הסבל והצרות, אף אם אין מעשיהם ראויים, מופיע בנביאים במספר מקומות. כבר בסנה נאמר למשה שהגאולה מתחייבת מקושי ועומק השעבוד.

6. שמות ג:

"ויאמר ד' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו. וארז להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא".

וכן מנבא ירמיהו על "עם שרידי חרב הלוך להרגיעו ישראל", כשגאולתם נובעת מהיותם שרידי חרב. עצם המרגוע הוא בעל ערך דתי ומוסרי ואם ימתין הקב"ה לגאולתם, מי יודע אם כלל ישאר מן העם שריד ופליט, ח"ו. לכן, מצילים אודים מוצלים מאש באשר הם, ללא בדיקת ניקיון בגדיהם הרוחניים.

אולם, שלא כאותה נבואה בירמיהו, זכריה אינו מסתפק בגאולה מפאת המסכנות והמלאך שב ומעיד ביהושע ומציב בפניו אתגר רוחני:

"ויעד מלאך ד' ביהושע לאמר. כה אמר ד' צב-אות אם בדרכי תלך ואם את משמרת תשמר וגם אתה תדין את ביתי וגם תשמר את חצרי ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה. שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעידך הישבים לפניך כי אנשי מופת המה כי הנני מביא את עבדי צמח".

ומסביר הרב משה ליכטנשטיין: ישראל שבאותו דור אכן עולים לארץ מבבל ונגאלים. אבל, בידיהם הבחירה איזו סוג גאולה תתגשם - האם יהיה זה מהלך מצומצם שבו השראת השכינה במקדש תהיה מינמלית והמציאות

נסיים, בפסוקים הבאים בספר מיד לאחר ההפטר. **9. זכריה ד ח-י:**

"ויהי דבר ד' אלי לאמר. ידי זרבבל יסדו הבית הזה וידי תבצענה וידעת כי ד' צב-אות שלחני אליכם. כי מי בן ליום קטנות ושמו וראו את האבן הבדיל ביד זרבבל שבעה אלה עיני ד' המה משוטטים בכל הארץ".

לעיל, הצבענו על כך שזכריה מציב בפני יהושע את האתגר של מיצוי מלוא הפוטנציאל האפשרי בגאולת בית שני וממריץ אותו להגיע להישג של גאולה שלמה שתתפתח מן מאבני הבניין. ישראל, כידוע, לא זכו לכך; בית שני לא הגיע לדרגת השראת השכינה שהיתה בבית ראשון וההישג המדיני של שיבת ציון היה מוגבל ביותר. על נקל, יכול הקורא בנביא להגיע לידי מסקנה שכל העסק היה כשלון וההישג של בניין הבית והחזרה ארצה של מקצת העם הינו חסר משמעות. במלים אחרות, אם היתה רק אתחלתא דגאולה והפוטנציאל מעולם לא נוצל, אין בכך חשיבות.

ומסביר הרב ליכטנשטיין, שכנגד זה בא הנביא להתריע בפסוקים הללו ולקבוע שאף הישג חלקי הינו משמעותי. אסור לבזז ליום קטנות, אף אם היה רצון ושאיפה שיצמח ממנו יום גדולות, ואפילו אם יש אבן בדיל ולא כסף וזהב, עדיין יש בזה משום עיני ד' המשוטטות בכל הארץ, דהיינו סימן להשגחה האלקית על העם. לא ההישג של "הנני מפתח פתוחה" התגשם באבן הבדיל, אך הוא גם משקף את עיני ד'.

זרעי הגלות

עתה, נעבור לפרשה. תחילת הפרשה ממשיכה את הקו של הפרשות הקודמות, ומתארת את המשך ההיערכות וההתארגנות מסביב למשכן. הדלקת המנורה, הקדשת הלויים, קרבן הפסח ופרשת החצוצרות מבטאות כולן עולם מתוקן שבו ישראל קרובים לאביהם שבשמים ושהרוח והקדושה שולטים בו על החומר. הכל נתון בסימן התכנית האלקית עבור ישראל ומתקדם לקראת עולם של הגשמת הגאולה בארץ ישראל.

ברם, בחציה השני של הפרשה, ישנה נפילה קשה ביותר מעולם של קדושה לעולם של תאוותנות ובריחה מן הקדושה, המתחילה תהליך שראשיתו בפרשתנו והמשכו בחטא המרגלים ועדת קורח וברצון לשוב למצרים. קו ישר מוביל מן עולם המעמיד בראש מעיינינו את הנהנתנות והתביעה לאבטיחים וקישואים כחזות הכל לגזירה שנגזרה על ישראל בעקבות חטא המרגלים.

כלומר, זרעי הגלות והנפילה מעם ד' למתי מדבר ומעם סגולה לנוזפים ומסורבי גאולה נמצאים בחציה השני של פרשת בהעלותך. שרשרת של חטא ואבדון עוברת כחוט השני לאורך פרקים אלו; ממתאוננים למתאווים, ממתאווים למרגלים, ממרגלים למעפילים, ממעפילים

המנהיג המדיני ("פחת יהודה"). המסר הנאמר לזרבבל בסוף ההפטר שההנהגה המדינית אמורה להיות כפופה להנהגה רוחנית ושלא הכוח והחיל אלא הרוח הם העיקר, הוא מסר יסודי ביהדות ותמצית הנבואה.

המראה שזכריה רואה בהקשר זה הוא מראה המנורה עם שבעת הנרות ושני הזיתים. שני הזיתים הם כלי קיבול של שמן המוצבים מעל המנורה ומטפטפים לתוכה שמן. כפי שפירשו המפרשים לאור הפסוקים בהמשך שאינם כלולים בהפטר, שני בני היצהר דהיינו הזיתים מכוונים כלפי המלכות והכהונה דהיינו יהושע וזרבבל. הן המנהיג המדיני והן הכהן הגדול נמשחים בשמן ועל כן המשל הולם אותם. משמעות המראה היא שהם אמורים לפעול יחדיו למען מטרה משותפת. כמו ששני הזיתים נמצאים בשני צידיה של אותה מנורה ומזינים אליה את השמן יחדיו, כן אמורים הכהונה והמלוכה לפעול בהרמוניה וללא מתחים. לסיכום, **ההפטר מתארת את מודל שני הזיתים הפועלים למען מטרה משותפת, כלומר דגם של מנהיגות משותפת: מנהיגות רוחנית מבני לוי בצד מנהיגות מדינית-חברתית מבני יהודה.**

אם נבדוק למען איזו מטרה הם פועלים זרבבל ויהושע הכהן הגדול, נראה הן בנבואת חגי והן בנבואת זכריה, שהתשובה היא בנין המקדש. מכך אנו למדים, שגם למנהיג המדיני תפקיד מרכזי בבניין המקדש. ואכן, כבר לימדנו חז"ל שמינוי מלך היא מצווה מקדימה לבניין בית הבחירה, ולמדו מדוד על מעורבותו של המלך בבנין המקדש. והדברים מפורשים בפסוקים הבאים מיד לאחר ההפטר.

8. זכריה ד' ח:

"ויהי דבר ד' אלי לאמר. ידי זרבבל יסדו הבית הזה וידי תבצענה".

כמו כן, ראוי לשים לב שרק המטרה הזאת מופיעה בהקשר מפעלם של שני המנהיגים. ואכן, בניין בית שני שונה מהותית מבניין בית ראשון, בכך שעיקר הגאולה מתמקדת במקדש. בבית ראשון, הוקמה ישות מדינית עצמאית, ישראל נכנסו לארץ יישבו אותה וכוננו בה בית לאומי. רק כעבור ארבע מאות שנה ויותר הוקם המקדש. כלומר כניסתם לארץ, מנותקת מבניין המקדש ומהווה הישג עצמאי. בבית שני, לעומת זאת, אין עצמאות מדינית אלא אוטונומיה חלקית בחסות מלכים זרים, אין מלכות בית דוד וכל מה שנותר זה בניין המקדש. בתקופה זו אף אין רוב ישראל עולים מבל, כך שגם קיבוץ גלויות איננו עומד כשלעצמו, והגאולה מתבטאת רק בבנין המקדש.

למקריבי קטורת זרה וחולקים על הכהונה הכופרים בהנהגתו של המקום ובמשה עבדו. אין לעם את הכוחות הנדרשים להתמודדות ולהגשמת ייעודם והוא שוקע בחטא ונענש בגלות.

[קו השבר הוא כה משמעותי, עד שחז"ל ראו בנקודה זו את הבקע המרכזי המחלק את כלל הספר ליחידות שונות, ואת המהפך שנוצר עם תחילת המסע לארץ ראו כחוצה וכמבדיל את תחילת הספר מהמשכו. עד כדי כך חז"ל ראו בשני מהלכי הספר מצב עניינים כה שונה וכה מובדל, עד שהם מנו את תחילת ספר במדבר והמשכו כשלושה ספרים נפרדים². הספר הראשון, המכיל את הפרשיות שמתחילת פרק א' ועד לפרשת "ויהי בנסע הארץ" (א, א - י, לד), עניינו מחנה ישראל במדבר, ובו המציאות והחזון הולכים יד ביד; הספר השני עניינו מסע הכניסה לארץ על כנפי השכינה, וכל אורכו הוא שמונים וחמש התיבות של פרשת "ויהי בנסע הארץ" (י, לה-לו), ואילו הספר השלישי (יא, א - לו, יג), הפותח בפרשת המתאוננים ונמשך עד לסיום ספר במדבר, מתאר את החטאים המביאים לידי אי-הגשמתו של החזון באותו הדור.]

לסיכום, התבוננות בפרשת בהעלותך מעלה את הצורך להכין רפואה למכה, שהרי סכנת הגלות איננה רק בגלות כשלעצמה אלא בייאוש העלול ללוותה. ישראל נגאלו ממצרים, עברו בתוך הים ביבשה, הגיעו להר סיני, חזו בהתגלות השכינה במעמד הר סיני, ולפתע גזרת גלות המדבר אורבת להם; מציאות כזאת של חטא וגלות הבאה לאחר מעמד הר סיני והצפייה ליכנס לארץ, מעמידים את העם בסכנה הדומה לזו שתבוא עליהם לאחר חורבן הבית. אמנם, התורה לא מוסרת לנו מפורש על בעיה זו, אך המדרשים רומזים על כך.

קריאת הפטרת זכריה, עם מסר הבניין מחדש לאחר נפילה קשה, ושיקום העם ע"י ההנהגה הרוחנית של כהן ומנהיג מדיני, תואמת את הצרכים המבצבצים מתחת לפני השטח של הפרשה. וכך, מלבד המנורה ומעמד הכהן הגדול כמנהיג המתבטא על ידה, יש גם זיקה בין שאר פסוקי ההפטרה למציאות המתחילה לנבוט בפרשת בהעלותך, בה יש את החטא הקשה הראשון, והמשכה לאורך הספר.

2. עיין שבת קטז ע"א, וברש"י שם ד"ה שבעה ספרי תורה.